

# Informaatiolukutaito Suomessa

... räätälöity yliopisto-opintoihin, osa akateemisia perustaitoja

Tärkeä yhteisen kehittämisen alue Suomen yliopistokirjastoissa 2000-luvulla.

## Kehittäminen kansallisella tasolla

- 2004-2007 Suomen yliopistokirjastojen neuvosto käynnisti hankkeen, jonka tavoitteena oli kytkeä informaatiolukutaidon opetus osaksi yliopisto-opintoja
- hankkeen päätteeksi opetuksen kehittäminen integroitiin osaksi kirjastojen perustoimintaa

## Hankkeen tuloksia

- informaatiolukutaidon keskeisten osa-alueiden kartoitus
- suositus yliopistoille informaatiolukutaidon oppiainesten sisällyttämiseksi tutkintorakenteisiin
- kysymyspankki
- yhdyshenkilöverkosto
- opetuksen pedagoginen kehittäminen (seminaarit, yhteistyö opetushenkilöstön kanssa)
- informaatiolukutaito yliopisto-opetuksessa –kirja

## Kansainvälinen yhteistyö

- skandinaavista yhteistyötä (NordinfoLIT)
- Britannian kirjastoseurojen kattojärjestön CILIPin kanssa yhteinen informaatiolukutaidon yhdyshenkilöverkosto
- kiinnostusta laajentaa kansainvälistä yhteistyötä

## Informaatiolukutaidon suositus Suomessa



maseminaaria.

Suosituksen taustalla ovat kansainväliset informaatiolukutaidon tavoitteet. Opintojen laajuudeksi suositellaan kaikilla tasoilla 1-2 opintopistettä. Uusien opiskelijoiden tiedonhankinnan ja -haun perusteiden ja opiskelun edellyttämien välttämättömien perustaitojen opetus suositellaan järjestettäväksi osana muita pakollisia yleisopintoja, esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikan opintoja. Myöhempi systemaattiseen tiedonhankintaan ja taitojen hyödyntämiseen oman työn laatimisessa tähtäävä opetus suositellaan toteutettavaksi pakollisena, integroituna osana tutkiel-

### 1. Uudet opiskelijat

- yleiskuva tiedonlähteistä ja tiedon järjestämisestä
- tiedonhankinnan ja -haun yleiset perusteet
- opiskelussa tarvittavien julkaisujen ja palvelujen käyttö
- aineistojen luotettavuuden arvioinnin ja tiedon käytön eettiset perusteet

### 2. Kandidatinopinnot: informaatiolukutaito aineopinnoissa

- oman tieteenalan tärkeimmät tiedonlähteet ja tiedon rakenne
- oman tiedontarpeen käsitteellinen jäsentäminen
- hakutavat; suunnitelmallinen tiedonhakuprosessi ja hakustrategiat
- tiedonhankinta kattavasti omasta tutkimusaiheesta ja prosessin sekä tulosten analysointi
- perehtyminen oman tieteenalan viittauskäytäntöihin ja standardeihin sekä viitteidenhallinnan apuvälineisiin ja näiden käyttämiseen tieteellisen tekstin tuottamisessa
- tietämyksen syventäminen aineistojen luotettavuuden arvioinnista ja tiedon käytön eettisistä piirteistä

### 3. Maisterinopinnot: informaatiolukutaito syventävissä opinnoissa

- oman tieteenalan tiedonlähteiden tuntemuksen syventäminen
- oman tieteenalan tärkeimpien tiedonlähteiden päivitys
- omaan tutkimusaiheeseen liittyvän tiedontarpeen täsmentäminen ja sen käsitteellinen jäsentäminen
- hakutavat; suunnitelmallinen tiedonhakuprosessi ja hakustrategiat, kertaus
- tiedonhankinta kattavasti omasta tutkimusaiheesta ja prosessin sekä tulosten analysointi
- tietämyksen syventäminen oman tieteenalan viittauskäytännöistä ja standardeista sekä viitteidenhallinnan apuvälineistä

## Klaara-kysymyspankki



Suomalaisilla informaatiolukutaidon opettajilla on opetuksensa tukena yhteinen kysymyspankki, jota he voivat itse päivittää ja johon he voivat lisätä aineistoa. Kysymyspankin teknisenä alustana on Moodle-oppimisympäristö, johon on käyttöliittymä valtakunnallisesta Suomen virtuaaliyliopiston portaalista. Kysymykset jakautuvat neljälle aihealueelle: tiedontarpeen määrittely, tiedonlähteiden valinta, tiedonhaun suunnittelu ja toteutus, tiedonlähteiden arviointi ja tiedon käyttö. Kysymyksiä on laadittu sekä suomen että ruotsin kielellä. Suomessa on kiinnostusta kehittää tällä alueella sekä ruotsinkielistä että englanninkielistä versiota ja yhteistyötä.

## Esimerkkejä innovatiivisesta kehittämisestä yliopistoissa

### Omainformaattikokokeilu

- omainformaattikko vuoden ajan opiskelijan opinäytetyön tekemisen tukena
- ▶ motivoi tehokkaampaan opinäytetyöskentelyyn

### Informaatiolukutaitoa ja yleisopintoja integroidusti

- informaatiolukutaidon opettaminen osana kaikille opiskelijoille pakollista tvt-ajakorttia
- ▶ toimii erityisesti informaatiolukutaidon teknisten valmiuksien opettamisessa

### Informaatiolukutaitoa ja aineopintoja integroidusti

- Farmakologiaa internetissä –verkkokurssi
- ▶ tilastollisesti merkittävä muutos lähteiden kriittiseen käyttöön, motivoi opiskelijoita tieteellisten lähteiden suosimiseen
- Critical Club –tieteellisten artikkelien menetelmien, tulosten ja johtopäätösten analyysikurssi
- ▶ arvostetuista kansainvälisistä tieteellisistä lehdistä löydettiin virheitä

### Oppimateriaalin pedagoginen arviointi

- 15 tieteenalakohtaisen verkkokurssin käytettävyyden, visuaalisuuden sekä pedagogisen toimivuuden arviointi
- ▶ kurssien linkkien arviointiin on syytä kiinnittää huomiota
- ▶ osaamistavoitteet kannattaa ilmaista kohdennettuna tieteenalaan ja konkreettisesti

### Informaatiolukutaito mediakasvatuksen näkökulmasta

- omaehtoisen lukutaidon käsite
- ▶ tiedonhallinnan lisäksi informaatiolukutaito nähtävä tietoisena, tietotekniikan mahdollistamana vaikuttamisena

## Kansallisen kehittämisen organisoituminen Suomessa

Toiminnan kehittäminen kattaa opetuksen kehittämisen, kansainvälisen yhteistyön, tiedotuksen (postituslista, verkkosivut), kokemusten jakamisen ja seminaarit.

Yhteistyö aineenopettajien kanssa

Tukiryhmä (alueellinen edustus)	
Koordinointikirjasto: toiminnan kehittäminen	Koordinointikirjasto: kysymyspankki, virtuaaliyliopisto
Kansalliset ja kansainväliset IL-yhdyshenkilöt kirjastoissa	Opetusta järjestävät henkilöt
Työntekijät kirjastoissa	

## Artikkeleita ja esityksiä aihepiiristä

<http://www.helsinki.fi/infolukutaito/esitykset.htm>

Yhteystiedot:

Päivi Helminen, informaatiolukutaidon koordinaattori  
Helsingin yliopiston kirjasto  
puh. 09-19158803 gsm. 050-4154420 paivi.helminen@helsinki.fi

